

Aan:
Het college van burgemeester en wethouders van Oss
Afdeling LWE, t.a.v. de heer P. Mertens
Postbus 5, 5340 BA OSS

In afschrift aan: De Gemeenteraad van Oss

Betreft: Zienswijze IVN op concept-Omgevingsvisie gemeente Oss

Oss, 25 februari 2025

Geacht College,

Hierbij de zienswijze van IVN Oss op de concept-Omgevingsvisie van gemeente Oss, zoals openbaar gemaakt op 16 Januari 2025. Onze zienswijze is hieronder toegelicht.

Het concept van de OmgevingsVisie kunnen wij op zich waarderen waar het gaat om het beschreven belang van groen, natuur en landschap en in het verlengde daarvan om duurzaamheidsaspecten zoals energie, circulariteit etc.. Bij uitstek gaat het hierbij om het algemeen belang dat door de overheid aangestuurd zal moeten worden omdat er geen natuurlijke actoren zijn die hiervoor opkomen.

In zijn algemeenheid kunnen wij de aangegeven groen-blauwe hoofdstructuur en de gewenste ontwikkelingen ook volgen. Op onderdelen, zoals met de Groene Maatlat, de vergroening van de bedrijventerreinen en de inrichting en het beheer van de openbare ruimte zijn dat voor ons herkenbare lijnen. Ons belangrijkste bezwaar betreft dan ook dat er geen duidelijke doelen, programma en regie worden voorgesteld ten aanzien van natuur en landschap i.c. de biodiversiteit in zijn algemeenheid.

De afgelopen decennia zijn groen, natuur en landschap i.c. biodiversiteit enorm in omvang en kwaliteit achteruit geheld. Dat geldt in het bijzonder voor insecten (m.n. bijen), vogels en voor vele fauna en flora, zeker in de landbouwgebieden. En verhoudingsgewijs scoort Oss hierop relatief niet best (zie bijv. Telos-onderzoek). Niet voor niets worden op internationaal/europees nivo allerlei forse hersteloperaties verplicht voor de lidstaten (zie bijv. de Europese Herstelwet Natuur).

Met het concept OmgevingsVisie wordt enigszins gepoet met de groen-blauwe achtergrond van Oss. Dat mag, maar noblesse oblige; de opgave van natuurherstel is op zijn minst vergelijkbaar met energie en circulariteit. En de afgelopen jaren hebben we weinig ambitie gezien waar het gaat om de uitvoering van het bijv. het NatuurNetwerk Oss of de Routekaart Groen-Blauw. Zelfs bij de ontwikkeling van de zogenaamde Duurzame Polder is compensatie van de bestaande waarden geen uitgangspunt, maar slechts compensatie van wat wettelijk is voorgeschreven, wat nauwelijks iets voor stelt.

Zeker waar Oss als boegbeeld voor de Agro-Food wil fungeren kan eigenlijk een ambitie mbt een brede duurzaamheid niet ontbreken; niet alleen waar het gaat om de productie an sich (zoals voorgesteld), maar zeker ook waar het gaat om biologisch/natuurinclusief boeren en inrichting en beheer van de polder. Agro-Food is ook sterk afhankelijk en gebaat bij een sterke biodiversiteit; bij uitstek zou hun directe omgeving en productie moeten voorzien in een stabiele, hoogwaardige biodiversiteit. Het gaat niet aan om te verwachten dat deze kwaliteit vooral ergens anders vandaan moet komen. En dit is des te harder noodzakelijk nu bekend is dat windmolens een grote aanslag plegen op m.n. insecten e.d. (los van vogels e.d.). Onze Bouwsteen voor de westelijke polder (al eerder ingebracht bij het College) geeft hiervoor de nodige aanzetten in lijn met de gedachten die provinciaal en landelijk zijn uitgezet. Het spijt ons zeer dat op deze plannen geen enkele reactie tot overleg is gekomen, ook niet bij de opzet van het bod voor de westelijke of oostelijke polder. Samenwerking en samenspraak, zoals in de OmgevingsVisie gepropageerd, mag geen lege huls blijven, zoals wij ook al bij de ontwikkeling van de Duurzame Polder hebben aangegeven.

Oss heeft zich verbonden met de Global Goals van de Verenigde Naties (VN), de duurzame ontwikkelingsdoelen voor 2016-2030 en vertaalt deze Global Goals door in de Omgevingsvisie. In de

Omgevingsvisie staat de stevige ambitie dat in 2050 Oss een circulaire gemeente is en het gebruik van grondstoffen fors wil reduceren. Meer concreet beleid is nodig om dit doel te halen. Het wereldwijde gebruik van grondstoffen, van het delven tot de verwerking tot product, is goed voor 60 procent van de mondiale broeikasgasemissies en voor 90 procent van het biodiversiteitsverlies, volgens recente cijfers van het PBL (Feb 2025). Ook Oss zal meer grondstoffen nodig moeten hebben voor al die extra woningen die moeten worden gebouwd, en voor windmolens en batterijen voor de energietransitie. IVN Oss pleit ervoor om maatregelen te borgen met de Osse vertaling van de landelijke maatlat groene, klimaatadaptieve gebouwde omgeving, om daarmee reductie van grondstoffen te bereiken.

Meer concreet geven wij hieronder onze zienswijzen weer.

Algemeen:

Ontwerp Omgevingsvisie	Reactie IVN
We zien dat het aantal soorten dieren en planten in de laatste decennia is afgenomen, wat slecht is voor de kwaliteit van onze natuur en de ecosysteemdiensten die de natuur ons levert. Daarom is het belangrijk om te werken aan biodiversiteitsherstel, zowel binnenstedelijk als in het buitengebied. Het toevoegen van hoogwaardig groen in de hele gemeente en de groenstructuren beter met elkaar verbinden spelen hierbij een belangrijke rol. In vrijwel alle woonwijken is de groenstructuur een belangrijke drager in de opzet van de wijk. Dit biedt een basis voor het klimaatadaptief maken van de woonwijken en aanzet voor talloze verbindingen met het omliggende landschap.	Biodiversiteitsverlies is een urgent probleem en het nemen van herstelmaatregelen is vereist onder de Wet Natuurbescherming en internationale afspraken (bijv. het Biodiversiteitsverdrag). Dus behalve slecht voor de natuur, is dat ook slecht voor de mens. Daarom moet de Omgevingsvisie ook voldoen aan de zorgplicht voor biodiversiteit (artikel 1.3 van de Omgevingswet). Ons bezwaar betreft met name het ontbreken van meetbare doelen, middelen of tijdlijnen voor herstel van de biodiversiteit/natuurwaarden, terwijl dit cruciaal is voor een gezonde leefomgeving. Formuleer in de Omgevingsvisie concrete doelen en bijbehorend beleid/maatregelen voor herstel van de biodiversiteit op langere termijn (2040-50) en maak voor het Omgevingsplan een uitvoeringsprogramma voor korte (2027/2028) en middellange (2030-2035) termijn. Hanteer Basiskwaliteit Natuur (BKN) als instrument, dat al door veel gemeentes en provincies wordt toegepast, om biodiversiteit te verbeteren. Basiskwaliteit Natuur staat voor de minimale natuurkwaliteit die je in gebieden met een niet-primair natuurfunctie mag verwachten, zodat algemene dier- en plantensoorten algemeen kunnen blijven of worden. De Osse Groene Maatlat dient integraal onderdeel te zijn van de Omgevingsvisie.
We zien agrariërs als belangrijke landschapsbeheerders en willen samen met hen en andere partners (zoals BrabantWater, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, IVN) inzetten op duurzaam natuur-, bodem- en waterbeheer en een betere groene-blauwe dooradering van het buitengebied. Deze groenblauwe dooradering in het agrarische buitengebied biedt een structuur die de	IVN wil zich graag inzetten om samen met andere partners de biodiversiteit te versterken. Het verzoek aan de gemeente is om die gesprekken te faciliteren en IVN bij (groene) projecten in een vroeg stadium te betrekken. De boeren in de Osse polders hebben onlangs toekomstvisies geformuleerd en willen aan de slag met meer duurzame melk/voedselproductie.

biodiversiteit versterkt en de agrarische productieomgeving ondersteunen en ecologische kwaliteiten versterken, waardoor een evenwichtige en veerkrachtige leefomgeving ontstaat.	In de boeren-visies ontbreken concrete doelen. Wij vinden dat die doelen wél gesteld moeten worden in de Omgevingsvisie. Om tot die doelen te komen heeft IVN-Oss een advies geschreven: <i>Bouwsteen Natuur en Landschap Duurzame Polder</i> . In de hoop/verwachting dat u deze gebruikt (Document al eerder ingebracht bij het College)
We zetten grondstoffen in 2040 al zoveel mogelijk weer terug in de keten, we gebruiken meer herbruikbare materialen en reduceren de afvalproductie.	Er is meer concreet beleid nodig, wil Oss deze doelen behalen. Borging van aantal maatregelen in de Osse Maatlat is noodzakelijk.
Het buitengebied wordt dooraderd door robuuste ecologische verbindingen die hoge natuur- en recreatieve waarden hebben. Recreatief en verkoelend groen is altijd nabij. We stimuleren ontmoeten, bewegen en ontspannen in het groen.	Goede afweging is nodig tussen natuur en landschap ten opzichte van recreatiedruk, ook tijdens evenementen.

Gebiedsspecifiek:

1 Buitengebied

Ontwerp Omgevingsvisie	Reactie IVN
In de westelijke polder is een waterwin-gebied gesitueerd, wat voor de toekomst een belangrijk gebied blijft. Aandachtspunt is de hoeveelheid stoffen uit mest en gewasbeschermingsmiddelen die daar in het grondwater zitten. Het versterken van de kwaliteit van water en bodem, in en rondom dit gebied, is daarmee nog belangrijker dan in de rest van het gebied. Net als de infiltratie van water, zodat het grondwater in voldoende mate aangevuld wordt.	Het versterken van de kwaliteit van water en bodem, moet behalve in en rondom waterwingebied, voor het gehele buitengebied gaan gelden. Ook daar dienen voor boeren heldere en eenduidige doelen te worden geformuleerd. En – waar mogelijk – de maatregelen om die te bereiken.
In de Westelijke polder zijn ook weidevogelgebieden en eendenkooien gelegen. We bouwen samen met de grondeigenaren en gebruikers door aan de ontwikkeling van een robuust weidevogelgebied waarbij we de uitgangspunten van het Aanvalsplan Grutto zoveel als mogelijk toepassen (een kerngebied met daaromheen een groot aaneengesloten randgebied).	Westelijke/Duurzame polder is op dit moment een groot weidevogelgebied. Dat wordt vernietigd bij de aanleg van een windpark. Een robuust weidevogelgebied is minimaal 2500 Ha (SOVON) en heeft ruime afstand tot windmolens (minimaal 1200 meter) Het huidige plan voor plaatsing windmolens met compensatie voor weidevogels is absoluut niet helder en wordt niet haalbaar geacht.
We zetten in op de ontwikkeling van de Hertogswetering als een robuust ecologisch en waterrijk lint door het landschap van de polders en het verbeteren van de groen-blauwe dooradering van de polder.	Leg nu een basis om zo snel mogelijk de droge EVZ strook van 25 meter breed, waarvan 10 m door de gemeente aangedragen en 15 m van het waterschap, langs de Hertogswetering te realiseren waar dat nog niet is gebeurd.

	In dit verband verwijzen ook naar ons advies: <i>Bouwsteen Natuur en Landschap Duurzame Polder</i>
We zorgen voor een gezonde en veilige leefomgeving door de kwaliteit van lucht, water en bodem binnen onze gemeente te bewaken. en hinderaspecten als geur en geluid af te wegen bij ontwikkelingen.	"Kwaliteit bewaken" is niet concreet genoeg. Uitstoot CO₂, methaan en andere broeikasgassen en stikstof verminderen conform nationale en provinciale afspraken. Grond- en oppervlaktewaterkwaliteit dienen te voldoen aan alle KRW normen. Hierbij zijn de doelen al gesteld, zaak is om in de Omgevingsvisie hiervoor maatregelen op te nemen Bewaak de luchtkwaliteit (hoeveelheid fijnstof en stikstof) bij nieuwe projecten zoals aanleg nieuwe wegen zoals de Noordelijke rondweg.
In het agrarische gebied komt meer ruimte voor agrarische natuur en zullen de negatieve effecten van stikstof en bestrijdingsmiddelen aanzienlijk worden teruggebracht op basis van nationale maatregelen.	"Meer ruimte" is niet concreet genoeg. Formuleer hier ook de maatregelen, het hoe. Hanteer meer ambitieuze streefcijfers. Landbouwoppervlak met Natuurinclusief landbouwbeheer: 25% in 2040 Oppervlakte biologische landbouw: 15% in 2040
Het natuurnetwerk in het buitengebied blijven we versterken door kwaliteitsverbetering, uitbreiding en het maken van verbindingszones.	"Versterken" is niet concreet genoeg. Minimaal 10% groen-blauwe dooradering in 2040. In dit verband verwijzen ook naar ons advies: <i>Bouwsteen Natuur en Landschap Duurzame Polder</i>

2. Stadjes en Kernen

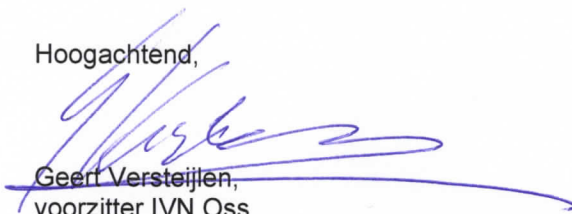
Ontwerp Omgevingsvisie	Reactie IVN
Groei van de hoofdkernen gebeurt met aandacht voor behoud van de eigenheid en karakter van de plek. Behoud en versterking van bestaand groen, cultuurhistorische structuren en karakteristieke bebouwing vormen hierbij een belangrijke onderlegger.	Alle stadjes en kernen zouden een aparte analyse/benadering van bomen/groen moeten krijgen. Enerzijds om sterke ecologische structuren te krijgen, anderzijds om landschappelijk onaantrekkelijke situaties te verbeteren. Deze analyse zou samengesteld kunnen worden uit al voorhanden zijnde informatie uit bestemmingsplannen/NatuurNetwerkOss/Route kaart Groen, Blauw en Natuur/Bomenstructuurplan/Voorzieningenkaart en/bouwstenen omgevingsvisie/etc. Vogelvlucht Lithoijen is natuurlijk een prachtig voorbeeld!
Bij uitbreiding langs de dorpsrand is er aandacht voor een passende overgang naar het buitengebied en behoud van het dorpsilhouet. Toevoegen van omgevingskwaliteit, klimaatadaptief en duurzaam bouwen zijn als altijd een voorwaarde.	De natuur/biodiversiteit holt over de volle breedte nog steeds hard achteruit. Zodoende is dit aspect eigenlijk overal aan de orde, ook buiten de specifiek voor natuur of landschap bestemde gebieden. Bij acceptatie van nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen in en zeker aan de randen van de stadjes/kernen dient aan de

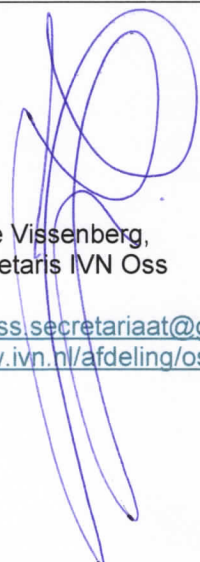
	afweging van groen, natuur en landschap een sterker accent gegeven te worden. In principe dient compensatie en/of integratie binnen het planproject plaats te vinden.
Recreatie en toerisme zorgen voor gezelligheid en levendigheid in deze historische kernen en bieden kansen voor ondernemers en werkgelegenheid, bijvoorbeeld voor horeca die zonder de recreatie en toerisme niet kan bestaan op deze locaties.	Het aantal en de schaal van m.n. horeca en recreatie en zeker aan de dijken moet niet ten koste gaan van de natuur en het landschap. Zelfs bij natuurprojecten zoals Meanderende Maas dient prudent met de openbaarheid van het gebied te worden omgegaan; nu al verstoren wandelaars/fietsers/ crossers de natuur (reeën/dassen/bevers e.d.). En bovendien dient de schaal te passen bij de kleinschaligheid van de omgeving/het landschap/mogelijkheden qua verkeer e.d..
In de hoofdkernen zorgen we voor een passend voorzieningenaanbod, waarmee ook de omliggende dorpse en landelijke kernen bediend worden. De precieze samenstelling van de voorzieningen is afhankelijk van de grootte van de kern en de lokale behoefte. Maar er is tenminste een basisniveau van voorzieningen bestaande uit een basisschool, een huisarts, een apotheek, een kinderopvang en een supermarkt	Vanwege de beperkte mobiliteit van kinderen/ouderen/gehandicapten dienen bij ruimtelijke plannen/bouwplannen voor scholen, ouderencentra e.d. in de directe nabijheid mogelijkheden te worden ingepast van aparte, bijzondere groene verblijfsgebiedjes zoals moestuinen/boomgaarden/tiny forest/vlindertuinen e.d..
In de dorpse kernen faciliteren we woningbouw, voor kleinschalige ontwikkelingen passend bij de lokale behoefte. Toevoegen van omgevingskwaliteit, klimaatadaptief en duurzaam bouwen zijn als altijd een voorwaarde	Bij uitbreidingen voor woningbouw e.d. dient, naast een integrale benadering van groen, natuur en landschap binnen het plangebied, compensatie geboden te worden voor de annexatie van (potentieel) natuurlijke kwaliteiten van het betreffende gebied in kwaliteiten van het resterende gebied (in of aan de polder bijv. met weidevogelkwaliteit oid). Bij vele ontwikkelingen in/aan randen van stadjes en kernen wordt kennelijk door de gemeente toegestaan dat sloten worden gedempt/bij tuinen worden getrokken, bomenrijen worden gekapt, afgravingen tot op de weg worden geplaatst etc..etc.. Voortaan zou als beleid moeten gelden dat het profiel van de weg wordt aangehouden – en zeker sloten worden behouden voor integraal waterbeheer – en dat het plan/project zich hieraan aanpast Terwijl bovendien qua “aankleding” of afgraving voor groen wordt gekozen

3. Oss en Berghem

Ontwerp Omgevingsvisie	Reactie IVN
We zetten in op een centrum dat van zichzelf aantrekkelijk is en belevingswaarde heeft met sterke en aantrekkelijke groene ruimtes, het uitlichten en aanlichten van belangrijke historische panden en plekken. Stevige vergroening van de Heuvel, Walplein en Walkwartier, evenals groene verbindingen in de rest van het centrum, dragen hieraan bij. Waar mogelijk voegen we nog andere aantrekkelijke, groene plekken toe aan het centrum. Daarnaast zien we het Noorderpark als een grote kans voor verdere vergroening en versterken we de verbindingen met dit park	Ambities meer concreet maken door streefcijfers op te nemen voor vergroening (bijv. 3-30-300 voor stedelijk groen). Ook in het stedelijk milieu kan worden gewerkt aan het herstel van de biodiversiteit door bv het creëren van bijvoorbeeld nestgelegenheid voor broedvogels en hier verblijvende vleermuizen. Dit vereist een inspanning voor natuurinclusief bouwen
We werken aan het ontwikkelen van een robuust groen raamwerk als onderdeel van alle ontwikkelingen in de stad. Hiermee geven we het leefklimaat in het stedelijk gebied een kwaliteitsimpuls en dragen we bij aan het verbeteren van de biodiversiteit. We zetten in op het opwaarderen van de parken, zoals het Elzenhoekpark in Ruwaard. De parken worden beter verbonden door middel van groene/blauwe corridors door de stad.	IVN Oss omarmt het uitgangspunt dat de groene plekken in Oss met elkaar in verbinding komen te staan waardoor zij een groen netwerk gaan vormen. Het netwerk zou moeten aansluiten met de groene structuren in het buitengebied. Concreet beleid ontbreekt in de Omgevingsvisie. Onderdeel van die verbindingen zijn faunapassages. Goede inrichting, beheer en ook uitbreiding van faunapassages dient als concreet beleid te worden opgenomen. Borging van maatregelen om die groene hoofdstructuur te krijgen dient te worden vastgelegd in de Osse Maatlat.

Hoogachtend,

Geert Versteijlen,
voorzitter IVN Oss

Jose Vissenberg,
secretaris IVN Oss

ivnoss.secretariaat@gmail.com
www.ivn.nl/afdeling/oss